DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
11. Sınıf · Felsefe · 6. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

# Çevre ve İnsan İlişkisi, Çevre Etiği Yaklaşımları

Tarihsel süreçte insanın doğaya ve çevreye bakışındaki felsefi dönüşümü analiz eder. · Çevre etiği yaklaşımlarını (İnsan Merkezci Etik, Canlı Merkezci Etik ve Çevre Merkezci Etik) karşılaştırır. · Küresel çevre sorunları ve gelecek kuşaklara karşı ahlaki sorumluluk konusunda özgün felsefi düşünce ortaya koyar.

**HATIRLAYALIM**

- İnsan Merkezci Etik (Antroposentrizm) yalnızca insana özsel değer verir; doğayı insanın faydası için bir araç olarak görür.
- Canlı Merkezci Etik (Biyosentrizm) tüm canlıları, Çevre Merkezci Etik (Ekosentrizm) ise canlı ve cansız tüm ekosistemi özsel değerli sayar.
- Hans Jonas'ın Sorumluluk İlkesi, bugünkü eylemlerimizin gelecek kuşakların yaşam hakkını tehlikeye atmaması gerektiğini vurgular.

## 1 EŞLEŞTİRME

Çevre etiği yaklaşımlarını ve kavramlarını temel tanımlarıyla eşleştiriniz.

| Antroposentrizm | Biyosentrizm | Ekosentrizm | Özsel Değer |
|---|---|---|---|
| İnsan merkezci etik | Canlı merkezci etik | Çevre merkezci etik | Kendinde içsel değer |

☐ 1. Antroposentrizm
☐ 2. Biyosentrizm
☐ 3. Ekosentrizm
☐ 4. Özsel (İçsel) Değer

**a)** İnsan, hayvan ve bitki tüm canlı organizmalara özsel değer veren yaklaşım
**b)** Bir varlığın insanlara faydasından bağımsız olarak kendi başına taşıdığı değer
**c)** Yalnızca insanı ahlaki özne sayıp doğaya araçsal değer yükleyen yaklaşım
**d)** Toprak, su, hava ve tüm biyotik topluluğu ahlaki çembere katan yaklaşım

## 2 KISA CEVAP

Canlı merkezci etik (biyosentrizm) ile çevre merkezci etik (ekosentrizm) arasındaki en temel kapsam farkını kısaca açıklayınız.

**AHLAKİ DEĞER ÇEMBERİNİN GENİŞLEMESİ**

**Biyosentrizm: İnsan + Hayvan + Bitki (Tüm canlı organizmalar)**

Ekosentrizm: Canlılar + Toprak, Su, Hava, İklim (Tüm ekosistem bütünü)

## 3 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Çevre etiği yaklaşımlarıyla ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

| | D | Y |
|---|---|---|
| İnsan merkezci etiğe göre insan dışındaki varlıkların kendi başına (özsel) ahlaki değeri yoktur. | ☐ | ☐ |
| Çevre merkezci etik (ekosentrizm), nehirleri ve dağları ahlaki topluluğun dışında bırakır. | ☐ | ☐ |
| İklim adaleti, ekolojik yıkımın yükünün tüm insanlık ve kuşaklar arasında adil paylaşılmasını savunur. | ☐ | ☐ |
| Uygulamalı etiğin bir dalı olan çevre etiği 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır. | ☐ | ☐ |

## 4 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki 'Nehirleri kirletmemeliyiz; çünkü kirli su tarım ürünlerini zehirleyerek insanlarda salgın hastalıklara yol açar'

**DOĞAYI KORUMA GEREKÇELERİNİN FELSEFİ KARŞILAŞTIRMASI**

| Araçsal Değer (Fayda) | Özsel Değer (Saygı) |
|---|---|
| İnsan sağlığı için koruma | Canlı ve ekosistem için koruma |

(A) İnsan Merkezci Etik (Antroposentrizm)
(B) Çevre Merkezci Etik (Ekosentrizm)
(C) Derin Ekoloji Yaklaşımı
(D) Yeryüzü (Toprak) Etiği

## 5 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Çevre felsefesi ve etiğiyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

| Bacon/Descartes | Schweitzer | Arne Naess | Hans Jonas |
|---|---|---|---|
| Mekanik doğa fikri | Yaşama saygı etiği | Derin ekoloji akımı | Gelecek kuşak ödevi |

| | D | Y |
|---|---|---|
| 17. yüzyılda Bacon ve Descartes'ın mekanik doğa anlayışı doğaya egemen olma fikrini güçlendirmiştir. | ☐ | ☐ |
| Albert Schweitzer'in 'Yaşama Saygı Etiği' canlı merkezci yaklaşımın temelini oluşturur. | ☐ | ☐ |
| Arne Naess'e göre 'Sığ Ekoloji', doğanın kendi başına özsel değerini savunan bütüncül felsefedir. | ☐ | ☐ |
| Hans Jonas, ahlaki sorumluluğun sınırlarını gelecek kuşakları da kapsayacak biçimde genişletmiştir. | ☐ | ☐ |

## 6 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen kavramları yazarak anahtar kelimeyi bulunuz.

Canlı ve cansız çevrenin karşılıklı etkileşim içinde oluşturduğu ekolojik bütün (9 harf) ☐☐☐☐☐☐☐☐☐
Bir türün diğer türler üzerinde mutlak üstünlük kurmasını eleştiren kavram (8 harf) ☐☐☐☐☐☐☐☐
Doğanın insan faydasından bağımsız kendi başına taşıdığı değer türü (5 harf) ☐☐☐☐☐
İlk Çağ felsefesinde doğanın ve evrenin uyumlu, canlı bir bütün olarak adlandırılması (6 harf) ☐☐☐☐☐☐

**Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:** _____

## 7 TABLOYU TAMAMLA

Çevre felsefesi düşünürlerini kuramlarına ve temel ilkelerine göre tamamlayınız.

| Filozof / Düşünür | Öncüsü Olduğu Kuram | Temel Felsefi İlkesi |
|---|---|---|
| Albert Schweitzer | Yaşama Saygı Etiği | |
| Aldo Leopold | Yeryüzü (Toprak) Etiği | |
| Arne Naess | Derin Ekoloji Hareketi | |
| Hans Jonas | Gelecek Kuşaklar Sorumluluk Etiği | |

## 8 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki 'Bir eylem biyotik topluluğun bütünlüğünü, dengesini ve güzelliğini koruma eğilimindeyse doğru; bozma eğilimindeyse

**ALDO LEOPOLD · YERYÜZÜ (TOPRAK) ETİĞİ İLKESİ**

**"Biyotik topluluğun bütünlüğünü, dengesini ve güzelliğini koru!"**

Toprak, su, bitkiler ve hayvanlar aynı ahlaki topluluğun eşit üyeleridir.

Ⓐ Aldo Leopold — Yeryüzü (Toprak) Etiği

Ⓑ Francis Bacon — Bilimsel Hakimiyet Kuramı

Ⓒ René Descartes — Mekanik Evren Tasarımı

Ⓓ Jeremy Bentham — Araçsal Faydacılık

## 9 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutudaki kavramlarla tamamlayınız.

**DEĞER TÜRLERİ, SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK VE TÜRCÜLÜK ELEŞTİRİSİ**

**Araçsal Değer · Sürdürülebilirlik · Türcülük Karşıtlığı (Singer)**

Gelecek kuşaklara yaşanabilir bir gezegen bırakmak ahlaki ödevdir.

sürdürülebilirlik | özsel | türcülük | araçsal

1. Bir varlığın yalnızca başka bir amaca ve insan çıkarına hizmet ettiği için değerli görülmesine _____ değer denir.
2. Gelecek nesillerin ihtiyaçlarını tehlikeye atmadan bugünün ihtiyaçlarını karşılama ilkesine _____ denir.
3. Peter Singer, acı ve haz duyabilen tüm hayvanların çıkarlarını savunarak _____ anlayışını eleştirmiştir.

## 10 SIRALAMA

Görseldeki insan-doğa ilişkisinin tarihsel dönüşümünü ve ahlaki değer çemberinin genişlemesini kronolojik sıraya diziniz.

| 1. İlk Çağ | 2. Modern Çağ | 3. 20. Yüzyıl | 4. Bütüncül Etik |
|---|---|---|---|
| Uyumlu kozmos | Mekanik hakimiyet | Ekolojik kriz/etik | Biyosferik eşitlik |

☐ Ahlaki değer çemberinin önce tüm canlılara (biyosentrizm), ardından tüm ekosisteme (ekosentrizm) genişlemesi

☐ İlk Çağ'da doğanın canlı bir düzen (kozmos) ve insanın onun uyumlu parçası sayılması

☐ Sanayi Devrimi sonrasında küresel ekolojik krizin patlak vermesiyle çevre etiğinin doğması

☐ Modern Çağ'da (Bacon ve Descartes) doğanın hükmedilecek mekanik bir nesne olarak görülmesi

## 11 EŞLEŞTİRME

Felsefi kavramları ve düşünürleri çevreye bakış açılarıyla eşleştiriniz.

| Francis Bacon | Sığ Ekoloji | Derin Ekoloji | Paul Taylor |
|---|---|---|---|
| Bilgi güçtür ilkesi | Yüzeysel koruma | İçsel değer/eşitlik | Doğaya saygı etiği |

☐ 1. Francis Bacon

☐ 2. Sığ Ekoloji

☐ 3. Derin Ekoloji

☐ 4. Paul Taylor

**a)** Biyosferik eşitliği ve endüstriyel tüketim alışkanlıklarının değişimini savunan akım

**b)** 'Doğaya Saygı' kuramıyla her canlının kendi iyiliği olduğunu savunan düşünür

**c)** 'Bilgi güçtür' diyerek doğayı insanın denetimine alma amacını savunan filozof

**d)** Tüketim kültürünü sorgulamadan kirliliği yalnız insan çıkarı için önleme tavrı

## 12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Arne Naess'in 'Sığ Ekoloji' ve 'Derin Ekoloji' kavramlarını doğaya verdikleri değer bakımından karşılaştırınız.

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.